

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC**

TÔNG THỊ VÂN

**ĐẢNG BỘ HUYỆN TIÊN DU (TỈNH BẮC NINH)
LÃNH ĐẠO XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI
TỪ NĂM 2008 ĐẾN NĂM 2016**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
CHUYÊN NGÀNH: LỊCH SỬ ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM**

Mã số: 8229015

THÁI NGUYÊN – 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC**

TÓNG THỊ VÂN

**ĐẢNG BỘ HUYỆN TIÊN DU (TỈNH BẮC NINH)
LÃNH ĐẠO XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI
TỪ NĂM 2008 ĐẾN NĂM 2016**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
CHUYÊN NGÀNH: LỊCH SỬ ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM**

Mã số: 8229015

Người hướng dẫn khoa học: TS. NGUYỄN MINH TUẤN

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành đề tài, em đã nhận được sự giúp đỡ nhiệt tình của các thầy cô trong nhà trường. Em xin bày tỏ lời cảm ơn và kính trọng đối với các tập thể và cá nhân đã tạo điều kiện giúp đỡ em trong quá trình học tập và nghiên cứu.

Trước hết, em xin bày lòng biết ơn sâu sắc tới thầy giáo TS Nguyễn Minh Tuấn - người đã hướng dẫn, chỉ bảo em trong suốt quá trình thực hiện Luận văn.

Em xin cảm ơn sự giúp đỡ của Huyện ủy, Ủy ban Nhân dân huyện Tiên Du tỉnh Bắc Ninh, Phòng nông nghiệp huyện Tiên Du các đồng chí lãnh đạo và cán bộ của các cơ quan đoàn thể đã giúp đỡ em trong việc thu thập tài liệu để hoàn thành Luận văn này.

Cuối cùng, em cũng xin cảm ơn gia đình, bạn bè đã tạo điều kiện và động viên, giúp đỡ để em có thể hoàn thành bài nghiên cứu khoa học này một cách tốt nhất.

Em xin trân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng.....năm 2020

Học viên thực hiện

TÓNG THỊ VÂN

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN	i
MỤC LỤC	ii
DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU VÀ CHỮ VIẾT TẮT	iv
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài	4
3. Mục đích, nhiệm vụ của luận văn	11
4. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu của luận văn	11
4.1. Đối tượng nghiên cứu.....	11
4.2. Phạm vi nghiên cứu.....	11
5. Nguồn tư liệu và phương pháp nghiên cứu.....	12
6. Những đóng góp về mặt khoa học của luận văn	12
7. Kết cấu.....	13
CHƯƠNG 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ CƠ SỞ THỰC TIỄN TRONG XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI Ở HUYỆN TIÊN DU	14
1.1. Cơ sở lý luận	14
1.1.1. Một số khái niệm.....	14
1.1.2. Chủ trương của Đảng, Nhà nước về xây dựng nông thôn mới	16
1.1.3. Chủ trương của Đảng bộ tỉnh Bắc Ninh về xây dựng nông thôn mới	21
1.2. Cơ sở thực tiễn	24
1.2.1. Điều kiện tự nhiên và kinh tế - xã hội huyện Tiên Du.....	24
1.2.2. Tình hình nông thôn huyện Tiên Du trước năm 2008	33
Tiểu kết chương 1.....	36
CHƯƠNG 2. QUÁ TRÌNH LÃNH ĐẠO XÂY DỰNG NÔNG THÔN MỚI CỦA ĐẢNG BỘ HUYỆN TIÊN DU TỪ NĂM 2008 ĐẾN NĂM 2016	38
2.1. Chủ trương của Đảng bộ huyện Tiên Du về xây dựng nông thôn mới từ năm 2008 đến năm 2016	38
2.2. Quá trình chỉ đạo của Đảng bộ huyện Tiên Du và một số kết quả đạt được trong xây dựng nông thôn mới từ năm 2008 đến năm 2016	47

2.2.1. Các văn bản chỉ đạo của Đảng bộ huyện Tiên Du về xây dựng nông thôn mới.....	47
2.2.2. Kết quả thực hiện các tiêu chí xã nông thôn mới.....	56
2.2.3. Kết quả thực hiện các tiêu chí huyện nông thôn mới.....	69
Tiểu kết chương 2.....	83
CHƯƠNG 3. NHẬN XÉT VÀ BÀI HỌC KINH NGHIỆM.....	84
3.1. Một số nhận xét về quá trình Đảng bộ huyện Tiên Du lãnh đạo xây dựng nông thôn mới (2008 - 2016).....	84
3.1.1. Ưu điểm.....	84
3.1.2. Hạn chế.....	91
3.2. Một số bài học kinh nghiệm rút ra từ quá trình Đảng bộ huyện Tiên Du lãnh đạo xây dựng nông thôn mới (2008 - 2016).....	94
3.3. Một số khuyến nghị.....	103
Tiểu kết chương 3.....	105
KẾT LUẬN	106
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	109
PHỤ LỤC.....	113

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU VÀ CHỮ VIẾT TẮT

STT	Từ viết tắt	Nghĩa đầy đủ
1	BCĐ	Ban chỉ đạo
2	BCH	Ban chấp hành
3	BNN&PTNT	Bộ nông nghiệp và phát triển nông thôn
4	CNH-HĐH	Công nghiệp hóa - Hiện đại hóa
5	CNXH	Chủ nghĩa xã hội
6	CSHT	Cơ sở hạ tầng
7	HĐND	Hội đồng nhân dân
8	HTX	Hợp tác xã
9	KCN	Khu công nghiệp
10	KH&CN	Khoa học và công nghệ
11	KT-XH	Kinh tế xã hội
12	MTQG	Mục tiêu quốc gia
13	NN&PTNT	Nông nghiệp và Phát triển nông thôn
14	NQ – CP	Nghị quyết - Chính phủ
15	NQ/TW	Nghị quyết - Trung ương
16	NTM	Nông thôn mới
17	Nxb	Nhà xuất bản
18	QĐ	Quyết định
19	THCS	Trung học cơ sở
20	THPT	Trung học phổ thông
21	TTCN	Tiểu thủ công nghiệp
22	UBND	Ủy ban nhân dân
23	XDNTM	Xây dựng nông thôn mới

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Việt Nam là nước nông nghiệp, đi lên xây dựng chủ nghĩa xã hội từ xuất phát điểm thấp và trải qua nhiều năm chiến tranh, chịu ảnh hưởng nặng nề bởi thiên tai. Dù đã trải qua hơn 30 năm đổi mới, với những thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử, nhưng hiện tại nước ta vẫn là nước đang phát triển, có thu nhập trung bình. Vị thế của nước ta trong khu vực và trên thế giới chưa tương xứng với tiềm năng, thế mạnh. Do vậy, trong thời kỳ đẩy mạnh CNH, HĐH đất nước thì, nông nghiệp, nông thôn, nông dân là vấn đề có vị trí chiến lược quan trọng.

Đảng Cộng sản Việt Nam luôn nhận thức đúng đắn vị trí, vai trò và tầm quan trọng của việc phát triển nông nghiệp - nông thôn, coi nông nghiệp là mặt trận hàng đầu trong chiến lược xây dựng đất nước thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội. Tại Nghị quyết Đại hội X của Đảng đã đề ra nhiệm vụ “Thực hiện chương trình xây dựng nông thôn mới. Xây dựng các làng, xã có cuộc sống no đủ, văn minh, môi trường lành mạnh” [12]. Đến Nghị quyết Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XI của Đảng xác định mục tiêu xây dựng nông thôn mới là: “Xây dựng nông thôn ngày càng giàu đẹp, dân chủ, công bằng, văn minh, có cơ cấu kinh tế hợp lý, quan hệ sản xuất phù hợp, kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội phát triển ngày càng hiện đại” [13]. Từ đó, Đảng đã đề ra nhiều chủ trương, giải pháp lớn để thực hiện vấn đề này, đặc biệt là Nghị quyết số 26-NQ/TW, ngày 5/8/2008 về nông nghiệp, nông dân, nông thôn. Nghị quyết đã đưa ra quan điểm chung về xây dựng nông nghiệp, nông dân, nông thôn trong cả nước và đưa ra mục tiêu xây dựng NTM ở Việt Nam đến năm 2020 [10].

Chương trình mục tiêu Quốc gia xây dựng nông thôn mới là chương trình lớn, có tầm quan trọng tác động trực tiếp đến tất cả các lĩnh vực, hướng đến việc nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của người dân nông thôn. Vì vậy, Đảng và Nhà nước đã có nhiều chủ trương, chính sách quan trọng để phát triển đồng bộ nông nghiệp, nông thôn, từng bước nâng cao đời sống vật chất, tinh

thần của nông dân. Để đạt được những mục tiêu đề ra, thì sự lãnh đạo của các cấp ủy Đảng đóng vai trò vô cùng quan trọng.

Hiện nay nông nghiệp, nông thôn đã phát triển với nhịp độ khá cao theo hướng tăng năng suất, chất lượng và hiệu quả, bảo đảm vững chắc an ninh lương thực quốc gia; kết cấu hạ tầng kinh tế xã hội nông thôn được tăng cường, góp phần thúc đẩy phát triển sản xuất và từng bước làm thay đổi bộ mặt nông thôn; đời sống vật chất và tinh thần của cư dân các vùng nông thôn ngày càng được cải thiện; hệ thống chính trị ở nông thôn được tăng cường; dân chủ ở cơ sở được phát huy; an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội được giữ vững.

Qua thực tế XDNTM ở các địa phương, có thể thấy các Đảng bộ có vai trò đặc biệt quan trọng trong lãnh đạo, điều hành, vận động nhân dân tổ chức XDNTM ở mỗi địa phương. Địa phương nào phát huy được vai trò, thực hiện tốt chức năng cấp ủy đảng trong XDNTM thì địa phương đó nhanh chóng đạt được các mục tiêu và mang lại hiệu quả, tính bền vững của nó. Ngược lại, nơi nào vai trò lãnh đạo của các Đảng bộ còn hạn chế thì nơi đó không đạt các mục tiêu và hiệu quả của việc thực hiện chương trình XDNTM.

Mặt khác, thực tiễn cũng cho thấy, nhiều kết quả đạt được trong quá trình XDNTM chưa tương xứng với tiềm năng và lợi thế như: nông nghiệp phát triển còn kém bền vững, sức cạnh tranh thấp, chuyển giao khoa học, công nghệ và đào tạo nguồn nhân lực còn hạn chế. Nông nghiệp, nông thôn phát triển thiếu quy hoạch, kết cấu hạ tầng về giao thông, thủy lợi, trường học, trạm y tế, nước sinh hoạt... còn thiếu và yếu kém; môi trường sinh thái ngày càng ô nhiễm. Đời sống vật chất, tinh thần của người nông dân còn thấp, tỷ lệ hộ nghèo cao, chênh lệch giàu nghèo giữa nông thôn và thành thị còn lớn, nhiều vấn đề mới đang phát sinh và tiềm ẩn; xã hội bức xúc cho môi trường nông thôn, đòi hỏi phải có những giải pháp xây dựng nông thôn mới; từ đó xác định được tầm quan trọng của việc xây dựng nông thôn mới hiện nay là nhiệm vụ cần thiết, cấp bách và

là nền tảng để xây dựng môi trường, cộng đồng dân cư, nông thôn một cách bền vững.

Tiên Du là huyện nằm ở phía Tây Nam tỉnh Bắc Ninh, cách trung tâm tỉnh 5 km về phía Nam, cách thủ đô Hà Nội 25km về phía Bắc. Huyện Tiên Du không phải là huyện điểm của tỉnh nhưng ngay từ khi bắt tay vào thực hiện chương trình xây dựng nông thôn mới, huyện Tiên Du đã xác định đây là một trong những nhiệm vụ trọng tâm trong mục tiêu nâng cao đời sống của người dân và đây cũng là chương trình có tác động trực tiếp đến cuộc sống của nhân dân. Vì thế, những năm qua, cùng với việc đẩy mạnh phát triển kinh tế xã hội, Huyện ủy, UBND huyện Tiên Du đã luôn chú trọng nâng cao chất lượng các tiêu chí nhằm hướng đến mục tiêu phát triển toàn diện đời sống cho nhân dân, tích cực trong công tác huy động các nguồn lực, phát huy sức mạnh đoàn kết, chung tay góp sức của toàn thể nhân dân trong huyện để triển khai chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới một cách quyết liệt, đồng bộ.

Với sự chung tay, góp sức của cả hệ thống chính trị trong việc xây dựng NTM, huyện Tiên Du đang đẩy mạnh đổi mới và phát triển các hình thức tổ chức sản xuất. Tập trung sản xuất nông nghiệp theo hướng hàng hoá gắn với tiêu thụ sản phẩm, từng bước nâng cao thu nhập cho người lao động. Đây là cơ sở vững chắc để địa phương tiếp tục tạo ra sự đổi thay nhanh chóng diện mạo nông thôn cũng như tạo dựng ấm no trong đời sống của người dân.

Nghiên cứu về sự lãnh đạo của Đảng bộ huyện Tiên Du đối với công tác xây dựng nông thôn mới nhằm tổng kết thành tựu, hạn chế, rút ra những kinh nghiệm để kế thừa và phát huy những kết quả đã đạt được, khắc phục những hạn chế trong công cuộc xây dựng nông thôn mới ở giai đoạn tiếp theo là yêu cầu cấp bách, có tính thực tiễn sâu sắc. Vì những lý do trên, tác giả đã quyết định lựa chọn nội dung nghiên cứu “***Đảng bộ huyện Tiên Du (tỉnh Bắc Ninh) lãnh đạo xây dựng nông thôn mới từ năm 2008 đến năm 2016***” để làm đề tài luận văn thạc sĩ, chuyên ngành Lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam.

2. Tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài

Xây dựng NTM là vấn đề luôn được Đảng và Nhà nước quan tâm, chăm lo xây dựng, có ý nghĩa quan trọng đến việc đẩy nhanh quá trình CNH, HĐH đất nước nói chung và nông nghiệp, nông thôn nói riêng. Xuất phát từ vị trí, vai trò, tầm quan trọng và tính thời sự của vấn đề xây dựng NTM, trong những năm qua đã nhiều công trình khoa học đi sâu nghiên cứu ở các cấp độ và phạm vi khác nhau. Có thể chia thành các nhóm sau đây:

** Nhóm công trình nghiên cứu liên quan đến xây dựng nông thôn mới trên phạm vi cả nước*

Công trình (1993), “*Nông nghiệp, nông thôn trong sự nghiệp đổi mới hiện nay*”, của Trung tâm thông tin - tư liệu, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Hà Nội. Công trình này là tập hợp những bài viết của các cán bộ, giảng viên công tác ở Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh nghiên cứu về một số vấn đề nông nghiệp, nông thôn Việt Nam trong thời kỳ đổi mới. Công trình tập trung nghiên cứu, phân tích làm rõ bối cảnh lịch sử của đất nước, của nông thôn Việt Nam, vị trí và vai trò của nông nghiệp, nông thôn nước ta trong những năm đầu sau đổi mới. Từ đó, các tác giả tập trung làm rõ quan điểm, chủ trương của Đảng, Nhà nước ta trong xem xét, giải quyết các vấn đề về phát triển nông nghiệp, nông thôn ở Việt Nam.

Nguyễn Văn Bích, trong cuốn sách “*Nông nghiệp, nông thôn Việt Nam sau hai mươi năm đổi mới - Quá khứ và hiện tại*” đã nhìn nhận một cách khá toàn diện lịch sử phát triển nông nghiệp, nông thôn và nông dân nước ta trong thế kỷ XX, nhất là 20 năm đổi mới. Trong đó, nội dung nghiên cứu được kết cấu theo các giai đoạn: thứ nhất, nông nghiệp; nông thôn Việt Nam dưới chế độ thuộc địa, nửa phong kiến (1901 - 1945); thứ hai, nông nghiệp, nông thôn Việt Nam từ khi ra đời nước Việt Nam dân chủ cộng hòa đến giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước (1945 - 1975); thứ ba, nông nghiệp, nông thôn Việt Nam sau ngày giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước, cả nước bước vào